

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PEDAGOGIKY

Požadavky k závěrečné zkoušce z oboru výchova ke zdraví

Studijní obor: Učitelství výchovy ke zdraví pro SŠ a 2. stupeň ZŠ – CŽV rozšiřující studium

Závěrečná zkouška z výchovy ke zdraví s didaktikou má syntetizující charakter. Student má prokázat, že si osvojil učivo odborných předmětů včetně jejich didaktické aplikace a že je připraven osvojené vědomosti, dovednosti a postoje využít jako učitel výchovy ke zdraví.

Tematické okruhy jsou rozděleny do tří souborů podle svého teoretického nebo aplikačního charakteru. Pro samotnou závěrečnou zkoušku budou vytvořeny trojice otázek tak, aby v nich byly vždy zastoupeny tematické okruhy ze všech tří souborů.

Při přípravě na zkoušku student vychází z odborných informačních zdrojů, které byly zadány k prostudování v rámci požadavků v jednotlivých absolvovaných předmětech.

Okruh A

- 1. Zdravotní pojištění, práva a povinnosti** (veřejné zdravotní pojištění: cíl zdravotního pojištění, plátcí pojistného, rozsah hrazené zdravotní péče; povinné očkování; práva a povinnosti pacientů a poskytovatelů, zdravotnická dokumentace).
- 2. Specifika zákona o zdravotních službách** (definice zdravotních služeb, druhy zdravotní péče - dle časové naléhavosti, dle účelu jejich poskytnutí, formy zdravotní péče, možnost volby poskytovatele zdrav. zařízení, informace o zdravotním stavu, nezletilý pacient, vyslovené přání, utajený porod, použití omezovacích prostředků).
- 3. Anamnéza, subjektivní a objektivní příznaky nemoci** (význam a struktura anamnézy, nejčastější subjektivní a objektivní příznaky a jejich příčiny, simulace, disimulace, agravace).
- 4. Hormonální soustava** (funkce a dělení hormonů; žlázy s vnitřní sekrecí - přehled, funkce a poruchy činnosti jednotlivých žláz s vnitřní sekrecí).
- 5. Pohybový systém** (kostní tkáň, složení kosti, růst a spojení kostí, kostra člověka, klouby).
- 6. Základy lidské sexuality** (sexuální orientace, dělení sexuálních deviací, dysfunkce,

pohlavně přenosné choroby).

7. Nervová soustava (stavba a funkce nervové soustavy, dělení nervové soustavy, stavba a funkce centrální nervové soustavy, stavba a funkce periferní nervové soustavy).

8. Oběhová soustava (stavba a funkce srdce, řízení činnosti srdce, cévní systém, oběhový systém - malý a velký krevní oběh, příznaky srdečního onemocnění, základní zásady resuscitace dítě či dospělého).

9. Krev (složení a funkce krve, obranné reakce organismu a krevní skupiny, zástava krvácení, příznaky onemocnění krve, vyšetření krve – krevní obraz, sedimentace, biochemické vyšetření).

10. Trávicí systém (stavba a funkce GIT, jednotlivé části trávicí trubice, žlázy GIT, projevy onemocnění GIT, příčiny onemocnění GIT, hepatitidy, celiakie, Crohnova choroba, parazitární onemocnění).

11. Dýchací systém (stavba a funkce dýchacího systému, jednotlivé části dýchacího systému, krevní oběh plic, mechanika dýchání, řízení dýchání, výměna a přenos plicních plynů, plicní objemy a kapacity, příznaky respiračních onemocnění, příčiny respiračních onemocnění, akutní onemocnění dýchacích cest).

12. Pohlavní systém a plánované rodičovství (stavba a funkce pohlavního systému muže a ženy, gynekologické vyšetření, antikoncepce, asistovaná reprodukce).

13. Soustava vylučovací (stavba a funkce vylučovacího systému, tvorba moči, řízení činnosti ledvin, patologické změny ve vyprazdňování moči, příznaky onemocnění vylučovacího systému, selhání ledvin).

14. Srovnání racionální výživy a alternativní výživy z nutričního hlediska (racionální výživa, základní charakteristika alternativních výživových směrů, zhodnocení alternativní výživy z hlediska působení na zdraví člověka, vhodnost alternativní výživy pro jednotlivé skupiny obyvatel).

15. Strava a její vliv na zdraví člověka (funkce stravy, energetická potřeba organismu, nutriční hodnota stravy, základní živiny a jejich význam, obezita, malnutrice).

Okruh B

1. Stres v životě člověka (biologické a psychologické teorie stresu; fyziologie stresu; faktory modifikující stres - moderátory stresu; frustrace a frustrační tolerance; problematika zvládnání stresu - základní copingové strategie; péče o duševní zdraví; vybrané psychohygienické zásady).

2. Sociální determinace zdraví a nemoci v kontextu holistického přístupu ke zdraví (problematika sociální opory - zdroje, druhy a rizika sociální opory; komercializace a komodifikace zdraví; medicinalizace života v současné době).

3. Základní charakteristiky biologické, psychologické, sociologické teorie sociálních deviací a jejich interpretace (základní odlišnosti v interpretaci uvedených odlišných paradigmatických vysvětlení sociálních deviací).

4. Sociokulturní podmíněnost životního způsobu a životního stylu (vliv rodiny, vrstevnické skupiny, komunita, media, sociokulturní vlivy: individuální a skupinová identifikace, seberealizace).

5. Interpretace personalizace a socializace v kontextu soudobé postmoderní společnosti (základní paradigmaty socializace, proces individualizace, personalizace a jeho důsledky na sociální soudržnost, příčiny a projevy mezigeneračních rozporů).

6. Metody sociálně psychologického výcviku (dílčí metody aplikované v sociálně psychologickém výcviku, včetně psychohygieny, tvorba pozitivního psychosociálního klimatu ve skupině dětí a mládeže).

7. Teorie rodiny, vývoj a znaky rodiny (sociologické teorie rodiny: rodina jako základní jednotka nerovnosti, sňatkový trh, sociální a kulturní determinanty výběrového párování).

8. Rodinné a partnerské soužití (příčiny krize současné rodiny; variabilita partnerského a rodinného soužití v kontextu sociokulturních změn; populační vývoj v ČR po roce 1989: základní charakteristika a prognózy).

9. Teorie malých sociálních skupin (znaky malé sociální skupiny, vznik středu skupiny, hodnoty, normy, členství ve skupině, typologie skupin, skupinová koheze a resilience).

10. Interpersonální percepce (sociální percepce a interakce, sociální vlivy, sociální stereotypy, předsudky, sociální postoje, teorie jednání a chování, sociální interakce).

11. Drogová závislost (bio-psycho-socio-spirituální model vzniku drogové závislosti, fáze vzniku drogové závislosti, rizikové skupiny, prevence užívání drog ve školách, dělení a účinky drog).

12. Závislost, patologická závislost a její projevy (závislost, patologická závislost, příznaky patologické závislosti, závislosti na prožitcích, závislosti na látkách, alkoholismus u dospělých a mladistvých, léčba patologické závislosti).

13. Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (definice, rizikové faktory, klinický obraz – možné znaky svědčící o syndromu CAN, diagnostika, následky, sekundární viktimizace, ochrana dětí ve škole, spolupráce školy s dalšími institucemi, legislativní rámec, prevence).

14. Sociálně právní ochrana dětí (základní principy ochrany dětí a mládeže, cílová skupina, poskytovatelé SPOD, opatření dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže).

15. Náhradní rodinná péče (jednotlivé formy náhradní rodinné péče a jejich specifikace, předadopční péče, právně volné dítě, opravdový zájem, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, sociálně osiřelé děti).

Okruh C

1. Systém kurikulárních dokumentů. Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů (principy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, vzdělávací oblast Člověk a zdraví v rámcových vzdělávacích programech; implementace tematického celku “Vztahy mezi lidmi a formy soužití“; vhodné výukové metody a formy).

2. Analýza vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (charakteristika vzdělávací oblasti; cílové zaměření vzdělávací oblasti; vzdělávací obsah vzdělávacího oboru; očekávané výstupy; implementace tematického celku “Vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity“).

3. Koncepce výchovy ke zdraví v kurikulu gymnaziálního a středoškolského vzdělávání (transformace očekávaných výstupů a učiva do školních programů vyššího sekundárního vzdělávání; porovnání strategie podpory zdraví se základní školou; příklady integrace učiva v tematických plánech předmětů cílených do oblasti výchovy ke zdraví; implementace

tematického celku „Změny v životě člověk a jejich reflexe“).

4. Praktické a emocionální potřeby žáka. Výchovně – vzdělávací cíle ve výuce Výchovy ke zdraví (způsob formulace výukových cílů, jejich význam a druhy cílů; implementace tematického celku „Sexuální dospívání a reprodukční zdraví“).

5. Vyučovací hodina Výchovy ke zdraví (struktura vyučovací hodiny; sestavování plánu hodiny; uspořádání plánu; implementace tematického celku “Osobní bezpečí“).

6. Organizační formy Výchovy ke zdraví (hodnocení jednotlivých organizačních forem výuky pro konkrétní učivo výchovy ke zdraví; pozitiva a negativa jednotlivých forem; implementace tematického celku “Komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, pohyb v rizikovém prostředí, konfliktní a krizové situace“).

7. Didaktické zásady ve vyučování Výchovy ke zdraví (aplikace didaktických zásad na vybrané téma učiva výchovy ke zdraví; implementace tematického celku „Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence“).

8. Výukové metody ve Výchově ke zdraví (kritéria dělení metod, charakteristika, zhodnocení vybraných metod vzhledem k výchově ke zdraví; implementace tematického celku “Zdravý způsob života a péče o zdraví. Výživa a zdraví“).

9. Problematika hodnocení ve výchově ke zdraví (specifikace hodnocení výchov; známkování; hodnocení naukových a výchovných předmětů; autoevaluace učitele; implementace tematického celku „Osobnostní a sociální rozvoj. Sebepoznání a sebepojetí“).

10. Motivace žáků ve Výchově ke zdraví (hodnocení oblíbenosti, důležitosti a obtížnosti jednotlivých předmětů z pohledu žáků a učitelů; postavení Výchovy ke zdraví a volba vhodných motivačních prostředků; implementace tematického celku „Ochrana člověka za mimořádných situací“).

11. Průřezová témata v RVP ve vztahu k výchově ke zdraví (charakteristika průřezových témat, vztah ke vzdělávacím oblastem zejména k Výchově ke zdraví; přínos průřezových témat k rozvoji osobnosti žáka; implementace tematického celku “Seberegulace a sebeorganizace činností a chování“).

12. Klíčové kompetence a jejich rozvoj ve Výchově ke zdraví (charakteristika, smysl a cíl klíčových kompetencí; realizace klíčových kompetencí v ŠVP; implementace tematického

celku „Psychohygienu, sociální dovednosti, hledání pomoci při problémech“).

13. Školní a komunitní projekty zaměřené na výchovu ke zdraví (škola podporující zdraví, programy zaměřené na rozvíjení zdravotní gramotnosti, metodiky tvorby vlastního projektu; možnosti zapojení škol do nabízených komerčních projektů; přehled dostupných projektů; implementace tematického celku „Autodestruktivní závislosti“).

14. Mezioborové vztahy oblasti Člověk a zdraví v RVP. Vztahy mezi vzdělávacími oblastmi vzhledem k Výchově ke zdraví (vzdělávací oblasti, které mají vazbu k Výchově ke zdraví; příklady vazeb; implementace tematického celku „Manipulativní reklama a informace, kybernetická bezpečnost“).

15. Osobnost učitele výchovy ke zdraví (profesní a osobnostní předpoklady pro učitele Výchovy ke zdraví; specifické požadavky na učitele Výchovy ke zdraví vzhledem k okruhům učiva; implementace tematického celku „Prevence intolerance ve společnosti“).